

NIJLEN

Energie- en klimaatactieplan Kempen2020

INHOUD

I	INLEIDING	1	VI	TERTIAIRE SECTOR	27
1	Achtergrond	1	1	Inleiding	27
2	Ambitie en visie van de gemeente	2	2	Actuele toestand	27
3	Opbouw en uitvoering plan	2	3	Doelstelling	27
4	Financiële aspecten	3	4	Parameters	27
II	SITUATIE EN UITDAGINGEN	5	5	Actieplan	28
1	Situatie (Nulmeting)	5	VII	INDUSTRIE	30
2	Uitdagingen	6	1	Inleiding	30
3	Verwachte CO ₂ -besparingen	6	2	Actuele toestand	30
4	Opvolging	8	3	Doelstelling	30
III	GEMEENTE ALS ORGANISATIE	9	4	Parameters	30
1	Inleiding	9	5	Actieplan	31
2	Actuele toestand	9	VIII	LANDBOUW	34
3	Doelstelling	9	1	Inleiding	34
4	Parameters	9	2	Actuele toestand	34
5	Actieplan	10	3	Doelstelling	34
IV	WONEN	15	4	Parameters	34
1	Inleiding	15	5	Actieplan	35
2	Actuele toestand	15	IX	PARTICIPATIE	36
3	Doelstelling	15	1	Inleiding	36
4	Parameters	15	2	Actuele toestand	36
5	Actieplan	16	3	Doelstelling	36
V	MOBILITEIT	20	4	Actieplan	37
1	Inleiding	20	X	LIJST MET AFKORTINGEN	39
2	Actuele toestand	20			
3	Doelstelling	20			
4	Parameters	20			
5	Actieplan	21			

I INLEIDING

1 Achtergrond

Begin 2014 besliste de gemeente Nijlen, net zoals alle andere 28 Kempense gemeenten het Burgemeestersconvenant te ondertekenen en uit te voeren. IOK zal, in partnerschap met de distributienetbeheerders, VITO en de provincie Antwerpen de gemeentebesturen hierbij ondersteunen. De officiële ondertekening vond plaats op 21 maart 2014. Het Burgemeestersconvenant is een initiatief van de Europese Commissie waarbij ze de lokale overheden uitdaagt om de Europese doelstelling om tegen 2020 20% CO₂-besparing te realiseren of zelfs te overtreffen op het gemeentelijk grondgebied.

CO₂ is het belangrijkste broeikasgas en ontstaat bij verbranding van fossiele brandstoffen. CO₂ besparen betekent dus energie besparen, wat finaal neerkomt op kosten besparen. Dit actieplan is niet enkel gericht op het gemeentelijk patrimonium, maar op alles wat er zich binnen de grenzen van de gemeente afspeelt. Minder CO₂ uitstoten, biedt daarom kansen voor de gemeente als organisatie, de burger, de ondernemer,... Daarbij kan zowel ingezet worden op minder CO₂ produceren als op groene energieproductie.

20% lokale CO₂-reductie is een haalbaar en betaalbaar engagement

Naast de subsidieerbaarheid van het energie- en klimaatbeleid, is de uitvoering van het beleid zelf ook financieel interessant:

- Gebruik maken van 'quickwins'. De terugverdieneffecten van energiebesparende maatregelen bieden kansen in tijden van budgettaire beperkingen. De sterk groeiende kennis rond energiebesparing en de stijgende energieprijzen maken dat 20% reductie in CO₂-uitstoot tegen 2020 technisch haalbaar, betaalbaar en financieel interessant is.
- Investeren in CO₂-reductie op het eigen grondgebied is meer investeren in de eigen economie. Het leidt bovendien tot een grotere energie-onafhankelijkheid en geeft een antwoord op de stijgende energieprijzen en energieschaarste.

Er is nog een groot potentieel voor CO₂-reductie met netto besparingen voor de gezinnen

Samen met mobiliteit zijn de (private) woningen verantwoordelijk voor het leeuwendeel van de CO₂-uitstoot. Daarbij komt dat de Vlaamse woningen, in vergelijking met de ons omringende landen, nog veel groeipotentieel hebben op vlak van CO₂-reductie. Het gemiddeld energieverbruik voor woningverwarming ligt hier ruim 50% hoger dan in Nederland. Naast het feit dat de Vlaming ruimer woont en veelal in een eengezinswoning, is vooral een ontoereikende isolatie hiervoor verantwoordelijk. Met de stijgende energieprijzen neemt de energiefactuur een

steeds grotere hap uit het Vlaamse gezinsbudget, wat in tijden van crisis een steeds groter aantal gezinnen in de problemen brengt. Een beleid dat zich richt op CO₂-reductie heeft daardoor ook een belangrijk sociaal luik.

Verder bouwen op succesvolle lopende initiatieven

De afgelopen jaren heeft de gemeente diverse acties m.b.t. energie en klimaat gelanceerd. Deze acties hebben vandaag hun succes bewezen en zijn maatschappelijk en politiek sterk ingeburgerd. Voorbeelden zijn Energie Infotoer, Klimaatscholenproject, Duurzaamheidskrant, samenaankopen dak- & muurisolatie. Daarnaast kan verwezen worden naar provinciale initiatieven zoals de samenaankoop groene stroom. Dit vormt uiteraard een zeer interessante uitgangspositie om het energie- en klimaatbeleid nu ook een gezicht te geven door de opmaak van een klimaatactieplan. Door verder te bouwen op deze bestaande initiatieven worden immers al significante CO₂-reducties gerealiseerd.

Burgemeestersconvenant als sterk, internationaal beleidskader

- Ontwikkeling van een proactief energie- en klimaatbeleid: Het Burgemeestersconvenant biedt een interessant kader om ook op lokaal niveau beleid te ontwikkelen dat proactief inspeelt op de gevolgen van klimaatverandering. Onderzoek wijst uit dat tijdig ingrijpen goedkoper is dan een te sterk afwachtend beleid, waarbij pas ingegrepen wordt wanneer de gevolgen van de klimaatwijziging zich acuut (en scherper!) op het terrein manifesteren. Een proactief beleid anticipeert op nakende verplichtingen vanuit Europa die op de gemeenten afkomen, bijvoorbeeld de Europese richtlijn Energieprestatie van gebouwen bepaalt dat vanaf 2019 nieuwe overheidsgebouwen en vanaf 2021 alle nieuwe gebouwen bijna-energie neutraal moeten zijn.
- Het voordeel van een ondubbelzinnige beleidskeuze: Het Burgemeestersconvenant heeft het voordeel van de duidelijkheid: het biedt een duidelijke beleidskeuze die alle collega-mandatarissen en –ambtenaren engageert voor een gericht, langlopend beleid, een gemeenschappelijke focus in de vele grote en kleine duurzaamheidsacties, een gezamenlijke vlag die, mits doordachte participatieve aanpak, de levende lokale krachten enthousiasmeert en bundelt (bedrijven, middenveld, bevolking ...).
- Een actueel beleid voeren: Steeds meer besturen zijn overtuigd van de kansen die het Burgemeestersconvenant biedt. Sedert de aftrap begin 2009 hebben meer dan 5.500 Europese gemeenten getekend. In Vlaanderen hebben inmiddels meer dan 80 gemeentebesturen ingetekend, heeft VVSG een 'Vlaams Netwerk Burgemeestersconvenant' opgericht, hebben 5 Vlaamse streekontwikkelingsintercommunales en 3 provinciebesturen het coördinatorschap rond het Burgemeestersconvenant opgenomen.
- Vele handen maken licht werk: Een gezamenlijk doel creëert de opportuniteit van een breed partnerschap. Een gemeenschappelijk beleidsdoel heeft als

voordeel dat verschillende actoren rond dit doel ondersteuning (gaan) aanbieden. Het leidt tot vereenvoudigde samenwerking (met de buurgemeenten, met essentiële partners als distributienetbeheerders, VITO, provincie Antwerpen ...) waarbij IOK in een coördinerende rol zal optreden.

2 Ambitie en visie van de gemeente

Met dit klimaatplan engageert de gemeente zich om:

Een CO₂-reductie te realiseren tegen 2020 van minimaal 20%, door het verhogen van de energie-efficiëntie en de inzet van duurzame energiebronnen.

Het gemeentebestuur heeft in haar meerjarenplanning een aantal acties opgenomen die bijdragen aan het burgemeestersconvenant:

- Nijlen zorgt voor een optimaal onderhoud van de bestaande infrastructuur en voor de aanleg van nieuwe wegen, fietspaden en parkings in het kader van veilige mobiliteit;
- Nijlen schenkt bijzondere aandacht aan de veiligheid van de schoolgaande jeugd;
- Uitvoering van besparende energiemaatregelen en beschermende maatregelen bij energie-uitval;
- Het gemeentebestuur stimuleert de principes van duurzaam bouwen en levenslang wonen;
- Nijlen ontwikkelt de nodige instrumenten voor het voeren van een duurzaam lokaal milieubeleid;
- Nijlen stimuleert milieuverantwoorde consumptie en materialengebruik en neemt een voorbeeldrol op;
- De gemeente verbetert de lokale leefkwaliteit door de luchtverontreiniging en geluidshinder van verkeer te verminderen en door plaatselijke milieuhinder door geluid, geur, licht, stof te verminderen;
- Het gemeentebestuur waakt over de woningkwaliteit.

3 Opbouw en uitvoering plan

3.1 Opbouw

Naast de inventarisatie van de huidige situatie en het definiëren van de uitdagingen voor de gemeente, bestaat het grootste deel van dit plan uit een overzicht van acties die het gemeentebestuur wil uitvoeren om de doelstelling te behalen. De acties zijn thematisch ingedeeld. Volgende thema's komen hierbij aan bod:

- Gemeente als organisatie
- Wonen
- Mobiliteit
- Tertiaire gebouwen
- Industrie
- Landbouw
- Participatie

Per thema wordt een situatieschets van de actuele toestand, de gemeentelijke doelstelling en de uit te voeren acties beschreven.

3.2 Organisatie uitvoering plan

Om een succesvol klimaatbeleid uit te werken is het creëren van een groot draagvlak noodzakelijk. De gemeente organiseert zich daarom zowel intern als extern.

Intern werden volgende diensten en mandatarissen betrokken:

- Dienst Leefmilieu
- Technische dienst
- Dienst Ruimtelijke Ordening
- Dienst interne zaken
- Dienst burgerzaken
- Dienst mobiliteit
- Secretaris
- College van burgemeester en schepenen

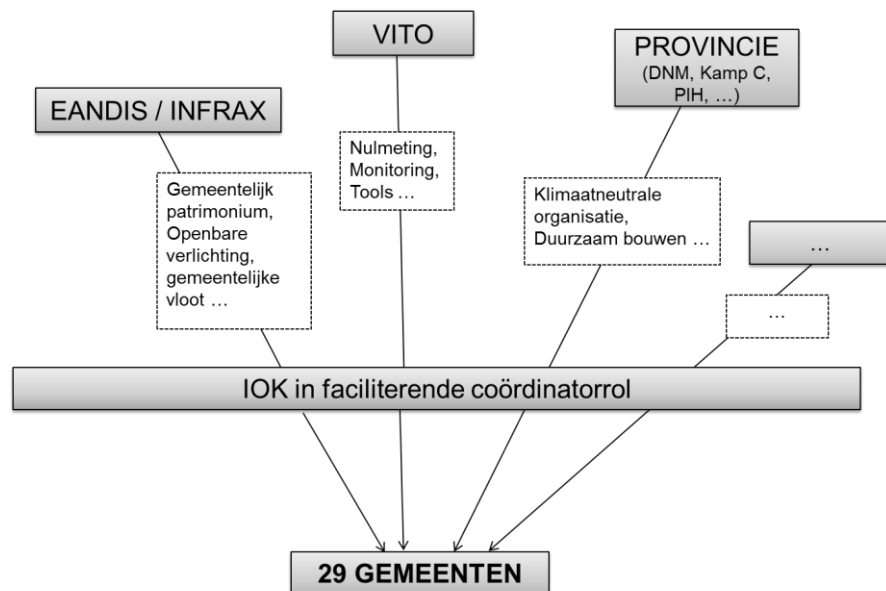
De vertegenwoordigers brainstormden samen met het schepencollege rond het klimaatvriendelijker maken van de gemeente rond een bepaald thema. De thema's zijn: wonen, mobiliteit, gemeentelijk patrimonium (incl. vloot en openbare verlichting), lokale economie (tertiaire gebouwen, industrie, landbouw, ...). Doel binnen elke groep is om knelpunten en kansen aan te halen en concrete acties te bedenken om deze knelpunten aan te pakken. De knelpunten en mogelijke acties werden teruggekoppeld aan het bestuur en acties werden opgesteld voor uitvoering.

De duurzaamheidsambtenaar wordt ingezet als klimaatambassadeur. In die functie werkt de ambassadeur boven de lokale diensten en coördineert hij/zij de uitvoering van het klimaatbeleid op het terrein.

Jaarlijks of tweejaarlijks zal de workshop herhaald worden en kunnen de lopende acties ook toegelicht worden. Met een kernwerkgroep wordt halfjaarlijks

samengezeten om de implementatie van het plan te overlopen en nieuwe acties te bespreken. Deze werkwijze garandeert een grote organisatiebetrokkenheid.

Extern wordt de gemeente bijgestaan door een breed partnerschap, gecoördineerd door IOK. De netbeheerders, VITO, provincie en IOK hebben voor het streekproject Burgemeestersconvenant een gezamenlijke ambitie en een partner specifieke begeleiding aan gemeentebesturen afgesproken. Dit engagement is geformaliseerd in een engagementsverklaring die alle hoofdpartners ondertekenden op 21 maart 2014. Elke partner blijft zijn in house relatie met de gemeente behouden. Om de verschillende acties binnen het streekproject te stroomlijnen komen de partners op regelmatige basis samen in een partneroverleg. Terugkoppeling over de afspraken binnen het partneroverleg naar de gemeenten gebeurt via het streekoverleg, nieuwsbrief en extranet.

4 Financiële aspecten

Rekening houdend met de globale CO₂-uitstoot van de gemeente op dit moment en het verwachtte resultaat van reeds geplande inspanningen, moet geconcludeerd worden dat de komende jaren extra inspanningen nodig zijn om de gestelde ambities/doelstellingen ook daadwerkelijk te verwezenlijken.

Het budget om dit klimaatplan te realiseren bestaat uit:

- gemeentelijke personele inzet voor coördinatie van gemeentelijke acties;
- gemeentelijke investeringen in eigen patrimonium en vloot om de voorbeeldfunctie uit te oefenen. Daarnaast voert de gemeente ook acties uit binnen de andere thema's van dit plan. In tabel 1 is een overzicht opgenomen van de provisies die de gemeente op dit moment in haar meerjarenbegroting hiervoor voorziet;
- de gemeente bekijkt of quickwins opnieuw kunnen worden ingezet voor energie- en klimaatbeleid;
- inzet van middelen via werking kostendelende verenigingen en industriële dienstverlening in de schoot van IOK, nl intercommunale milieudienst, Kempens woonplatform, bedrijventerreinmanagement. Berekend a rato van proportionele verdeling a rato van inwoneraantal betekent dit voor Nijlen de inzet van 0,19 VTE, wat overeenkomt met 19.173,87 euro;
- bijkomende middelen die IOK samen met partners en de gemeente zal aantrekken (bv. Europese middelen);
- de gemeente zal, samen met IOK, gedurende de planperiode onderzoeken of er een financieel model ontwikkeld kan worden waarin zowel overheid als privé ondernemingen participeren, dat kan opereren als rollend fonds van waaruit nieuwe projecten in kader van dit Kempense project Kempen2020 kunnen uitgevoerd worden;
- inzet van personeel vanuit de verschillende partners binnen het streekproject

Tabel 1: Overzicht van de voorziene provisie in de meerjarenbegroting

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Patrimonium	460.000	425.000	210.445	2.086.600	314.000	1.236.0001	1.409.000	1.975.000	1.000
Gemeentelijke vloot	250.000	170.000	38.300	14.000	46.050	25.000	16.000	16.000	25.000
Openbare verlichting	39.455	25.000	11.828	106.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Wonen	50.000	120.000	125.000	150.567	138.789	155.000	95.000	25.000	0
Mobiliteit	1.177.000	2.003.735	3.033.800	1.833.000	1.354.000	4.050.000	5.175.000	1.900.000	2.600.000

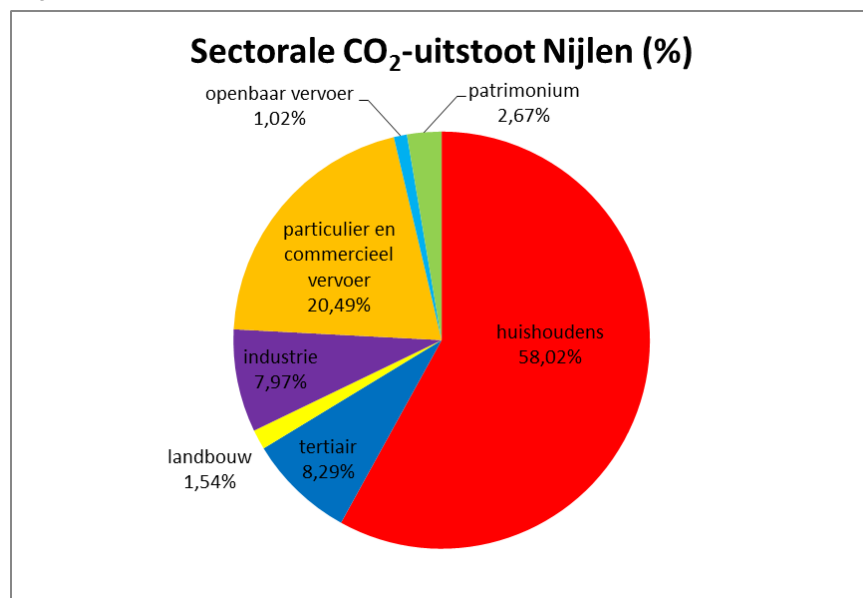

II SITUATIE EN UITDAGINGEN

1 Situatie (Nulmeting)

Om doelstellingen voor CO₂-reductie te kunnen formuleren en de effecten van het klimaatbeleid te kunnen opvolgen, is inzicht nodig in de grootte en bronnen van de huidige CO₂-uitstoot op het grondgebied van de gemeente. Daarvoor is een gemeentelijke emissie-inventaris opgemaakt. De emissie-inventaris geeft voor elke sector zijn aandeel in de totale CO₂-uitstoot weer. Het gehanteerde referentiejaar is 2011. De inventaris werd uitgevoerd met behulp van de generieke tool die VITO ontwikkelde in opdracht van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie van de Vlaamse overheid, aangevuld met gemeentespecifieke data.

Uit de emissie-inventaris blijkt dat in het jaar 2011 62.765 ton aan CO₂ werd uitgestoten.

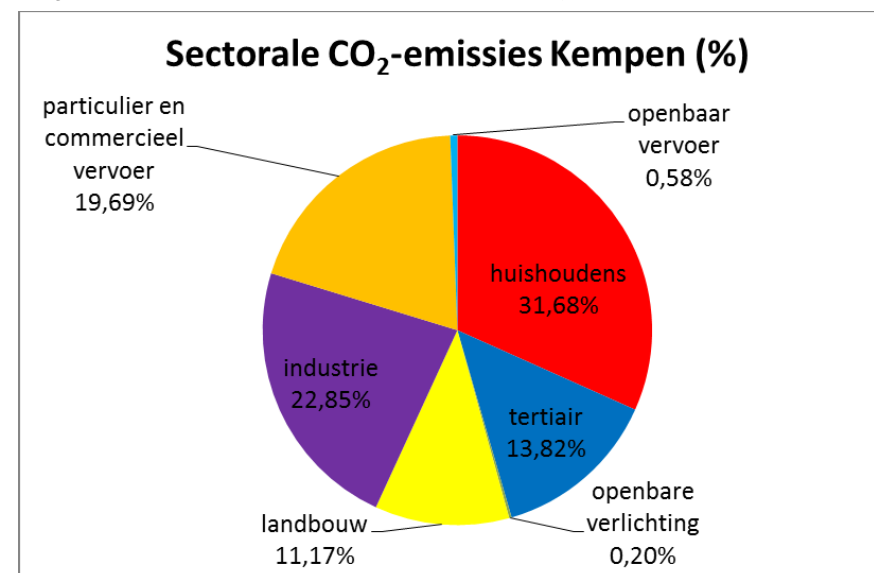

Figuur 1: Aandeel sectoren in totale CO₂-uitstoot (exclusief ETS-bedrijven) voor grondgebied Nijlen (2011)

In deze nulmeting wordt geen rekening gehouden met de uitstoot op autosnelwegen. Ook de emissies van de veeteelt is niet mee opgenomen. De woningen zijn verantwoordelijk voor 58% van de gemeentelijke CO₂-uitstoot. De

tertiaire sector (kantoren, handelszaken, horeca, zorgsector ...) en de overige industrie nemen elk ongeveer 8% van de CO₂-uitstoot voor hun rekening. 21% is toe te schrijven aan het wegverkeer. Van de totale uitstoot is het openbaar vervoer voor 1% verantwoordelijk. De openbare verlichting en de werking van de gemeentelijke diensten vertegenwoordigen elk enkele procenten.

Indien we de gemeente vergelijken met een gemiddelde Kempische gemeenten dan valt het grote aandeel van huishoudens in de CO₂-uitstoot in Nijlen op. De verklaring hiervoor is eerder te zoeken in de kleinere impact van andere sectoren in de gemeente, dan het feit dat de huishoudens in Nijlen meer CO₂ uitstoten.

Figuur 2: Aandeel sectoren in totale CO₂-uitstoot (exclusief ETS-bedrijven) voor een gemiddelde Kempense gemeente

2 Uitdagingen

Uit de emissie-inventaris kunnen we afleiden op welke terreinen het klimaatbeleid best kan inzetten. De gemeente wil met haar klimaatbeleid volgende uitdagingen aangaan.

De gemeentelijke werking energiezuiniger maken

De gemeentelijke werking vertegenwoordigt 2,67% in de totale CO₂-uitstoot. Het gaat om de uitstoot verbonden aan de verwarming en werking van het gemeentelijk patrimonium en gemeentelijk wagenpark. Bij elk van deze energieverbruikers bevindt zich nog besparingspotentieel.

Benutten van het besparingspotentieel van woningen en gebouwen

Het woningbestand in de gemeente is relatief oud en vele woningen zijn nog niet voldoende geïsoleerd. Een groot gedeelte van het energieverbruik van de tertiaire sector is gerelateerd aan gebouwen: kantoren, handelszaken, horeca, scholen, ... Ook het kantorenbestand in de gemeente is relatief oud. Het besparingspotentieel in gebouwen is dus nog groot.

Minder gemotoriseerd verkeer is minder files en CO₂

Verkeer draagt met 21,51% aanzienlijk bij tot de uitstoot van CO₂ in de gemeente. De uitdaging is om voerpersonenvervoer het aantal verplaatsingen te voet, met de fiets of het openbaar vervoer te verhogen.

Optimaal benutten van productiepotentieel hernieuwbare energie

De hernieuwbare energieproductie is de laatste jaren in stijgende lijn, maar blijft al bij al nog zeer bescheiden.

Het potentieel is echter groot. De productie van hernieuwbare energie (zonne- en windenergie en waterkracht) stoot zo goed als geen CO₂ uit. Andere vormen zoals energie uit biomassa, warmtekrachtkoppeling of diepe geothermie stoten minder CO₂ uit dan fossiele bronnen. Door in te zetten op de productie van hernieuwbare energie neemt de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen af.

Verduurzamen van bedrijven op het gemeentelijk grondgebied

Bedrijven zijn goed voor 7,97% van de CO₂-uitstoot op het gemeentelijk grondgebied. Bedrijfsleiders bewust maken van het probleem, goede praktijken aanreiken en netwerkmomenten faciliteren zijn taken die het gemeentebestuur op zich kan nemen met IOK als actor.

Verhogen van het maatschappelijk bewustzijn en een effectieve verandering van gedrag

Het klimaatbewustzijn van de burgers, de bedrijven en de organisaties actief op het grondgebied van de gemeente is de afgelopen jaren gestegen. Toch is er voor bepaalde doelgroepen in de maatschappij nog te weinig informatie beschikbaar en ligt er nog een grote uitdaging in het creëren van een gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsgevoel.

3 Verwachte CO₂-besparingen

De hieronder beschreven besparingen werden berekend op basis van de door VITO (in opdracht van LNE) ontwikkelde 'maatregelentool' (zie <http://aps.vlaanderen.be/lokaal/burgemeestersconvenant/burgemeestersconvenant.htm>). De besparingen zijn berekend t.o.v. het 'BAU'-scenario in het jaar 2020. Het BAU ('business as usual') scenario geeft een inschatting van het energieverbruik en de gerelateerde CO₂-emissies voor 2020, indien geen bijkomende acties door de lokale overheden worden genomen. Het scenario houdt wel rekening met autonome evoluties en beslist Europees beleid.

3.1 Gemeente als organisatie

De gemeente zal gedurende de planperiode (2011 tot en met 2020) investeren in haar patrimonium, gemeentelijke vloot en openbare verlichting opdat deze energiezuiniger worden. Hierdoor zal ze 20% of 331 ton CO₂ besparen.

3.2 Wonen

De gemeente zal, samen met de verschillende partners in dit project, inzetten op sensibilisatie- en andere acties om haar bevolking aan te zetten om energiezuiniger te wonen en bouwen. Door deze acties zullen naar schatting 20% van de huishoudens (i.e. 1.905 huishoudens):

- Dakisolatie plaatsen: 1.741 ton CO₂-reductie
- Muurisolatie plaatsen: 1.835 ton CO₂-reductie
- Betere beglazing plaatsen: 1.168 ton CO₂-reductie

Dit betekent dat puur door investeringen aan de gebouwen 4.744 ton CO₂-reductie gerealiseerd kan worden. Verder zal er nog CO₂-reductie mogelijk zijn door gedragsverandering bij de inwoners. We verwachten hier 5% besparing of 1.974 ton CO₂-reductie bij de huishoudens.

De verwachte CO₂-besparing binnen de sector Wonen wordt daarmee geraamd op 6.718 ton of 17% t.o.v. het BAU-scenario.

3.3 Mobiliteit

De gemeente zal, samen met de verschillende partners in dit project, inzetten op sensibilisatie acties en infrastructuurwijzigingen opdat haar inwoners zich op een meer duurzame manier zullen verplaatsen en dit volgens het STOP-principe. Door deze mentaliteitswijziging kan ervoor gezorgd worden dat 8% van de kilometers die in 2011 met personenwagens werden gereden, tegen 2020 worden vervangen door fiets of te voet. Hierdoor zal een CO₂-reductie van 1.061 ton gerealiseerd kunnen worden. Verder CO₂-reductie is mogelijk door meer en efficiëntere inzet van openbaar vervoer, technologische vernieuwingen in het wagenpark en overstap naar alternatieve brandstoffen. Hierdoor zal 10% of 1.477 ton minder CO₂ uitgestoten worden.

De verwachte CO₂-besparing binnen de sector Mobiliteit wordt daarmee geraamd op 2.538 ton of 17,2% t.o.v. het BAU-scenario.

3.4 Tertiaire sector

De gemeente zal, samen met de verschillende partners in dit project, inzetten op sensibilisatie- en andere acties om de tertiaire sector aan te zetten om hun gebouwenpatrimonium energiezuiniger te maken. Door deze acties zal naar schatting in 20% van de oppervlakte gebouwen maatregelen uitgevoerd worden. Voorbeelden van deze maatregelen zijn onder andere isoleren, plaatsen van zonwerende beglazing, mechanische ventilatie of natuurlijke ventilatie, condenserende ketel, compressiekoelmachine en ventilo-convectoren voor verwarming en koeling, energiezuinige verlichting met aanwezigheidsdetectie en daglichtsturing:

Dit betekent dat puur door investeringen aan de gebouwen 293 ton CO₂-reductie gerealiseerd kan worden. Verder zal er nog CO₂-reductie mogelijk zijn door gedragsverandering bij de gebruikers van deze gebouwen. We verwachten hier 5% besparing of 246 ton CO₂-reductie door gedragsverandering.

De verwachte CO₂-besparing binnen de Tertiaire sector wordt aldus geraamd op 539 ton of 11% t.o.v. het BAU-scenario.

3.5 Industrie

De gemeente zal, samen met de verschillende partners in dit project, inzetten op sensibilisatie- en andere acties om de industrie aan te zetten om hun gebouwenpatrimonium en procesvoering energiezuiniger te maken. De

verwachting is dat hiermee 10% CO₂-reductie behaald kan worden t.o.v. het BAU-scenario, wat overeenkomt met 495 ton CO₂.

3.6 Landbouw

De gemeente zal, samen met de verschillende partners in dit project, inzetten op sensibilisatie- en andere acties om de landbouwers aan te zetten om hun gebouwenpatrimonium en procesvoering energiezuiniger te maken. De verwachting is dat hiermee 10% CO₂-reductie behaald kan worden t.o.v. het BAU-scenario, wat overeenkomt met 96 ton CO₂.

3.7 Hernieuwbare energie

Daarnaast zal de gemeente, samen met haar partners, het gebruik van hernieuwbare energie promoten (bv. het plaatsen van PV-panelen, zonneboilers, warmtepompen, windmolens, gebruik van warmte uit diepe geothermie en biomassa) waardoor de CO₂-uitstoot verder daalt. Voor het volledige grondgebied van de gemeente zou hierdoor de CO₂-uitstoot verder met 1.733 ton kunnen dalen.

3.8 Totaal

Al deze maatregelen samen zullen 12.451 ton CO₂-reductie realiseren. Dit komt overeen met 20% reductie ten opzichte van het referentiejaar 2011.

4 Opvolging

Om de uitvoering van de geplande acties en maatregelen, de reductie van de CO₂-uitstoot en het bereiken van de vooropgestelde doelstellingen op te volgen, wordt er monitoring en rapportage voorzien.

In het kader van het Burgemeestersconvenant wordt er op regelmatige basis teruggekoppeld over de voortgang van het gemeentelijk klimaatbeleid.

Jaar	Soort rapport
2016	Voortgangsrapport
2018	Implementatierapport
2020	Voortgangsrapport
2022	Implementatierapport

Een voortgangsrapport bevat een kwalitatieve opvolging van acties. Een implementatierapport bevat gekwantificeerde informatie over de genomen maatregelen, de impact op het energieverbruik en de CO₂-uitstoot en een analyse van de implementatie van het klimaatbeleidsplan met aanvullende maatregelen die genomen moeten worden, indien nodig.

III GEMEENTE ALS ORGANISATIE

1 Inleiding

De gemeentelijke werking vertegenwoordigt 2,67% in de totale CO₂-uitstoot. Het gaat om de uitstoot verbonden aan de verwarming en werking van het gemeentelijk patrimonium en gemeentelijk wagenpark. Bij elk van deze energieverbruikers bevindt zich nog besparingspotentieel.

2 Actuele toestand

De gemeente doet nu al een aantal inspanningen in deze sector:

- Energie-efficiënte maatregelen uitvoeren in het eigen gebouwenpatrimonium;
- Energieboekhouding bijhouden van de eigen gemeentelijke gebouwen;
- De gemeente heeft een intern milieuzorgsysteem in opbouw;
- Dienstfietsen ter beschikking stellen van het personeel;
- Energie-efficiëntie opnemen in de bestekken bij aankoop van elektronica;
- ...

De gemeente zal deze bestaande, succesvolle acties ook in de toekomst verderzetten.

3 Doelstelling

De gemeente heeft een voorbeeldfunctie. Om haar klimaatbeleid kracht bij te zetten, heeft het gemeentebestuur in 2013 beslist om tegen 2020 als organisatie klimaatneutraal te zijn. Bij een klimaatneutrale gemeente is de uitstoot en opname van broeikasgassen gelijk. De gemeente houdt hierbij rekening met CO₂, N₂O en CH₄. De provincie Antwerpen ondersteunt de gemeente in het behalen van deze doelstelling met behulp van de actie 'Klimaatneutrale organisatie 2020'.

4 Parameters

Om de inspanningen van de gemeente te visualiseren en evalueren, worden een aantal parameters jaarlijks opgevolgd:

- Elektriciteitsverbruik gemeentelijke gebouwen (per gezin)
- Elektriciteitsverbruik openbare verlichting (per km openbare weg)

- Aardgasverbruik (+stookolie) gemeentelijk patrimonium (per gezin)
- Brandstofverbruik eigen vloot (per gezin)

5 Actieplan

5.1 Gemeentelijke gebouwen

Verlagen van energieverbruik in gemeentelijke gebouwen

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
1.	Opmaak van energiezorgplannen voor het gemeentelijke patrimonium op basis van gekende verbruiken en audits;	Infrax	Infrax	Aanleveren gegevens en opvolgen opmaak plan	Tegen 2016
2.	Uitvoering van energiezorgplannen, beginnend met de meest kostenefficiënte ingrepen en met speciale aandacht voor grootverbruikers in de gemeente (sporthal en zwembad). Ingrepen gebeuren steeds met het oog op het bereiken van meer energie-efficiëntie;	Duurzaamheids-ambtenaar, TD	Infrax	Initiatiefnemer	Vanaf 2016
3.	Opmaak en toelichting van energiejaarrapport: overzicht van verbruiken elektriciteit, brandstof en water; overzicht kosten en EPC-score, benchmarking met gelijkaardige gebouwen in Vlaanderen;	Infrax	Infrax	Aanleveren gegevens en opvolgen opmaak plan	Jaarlijks
4.	Afstelling van verwarmings-en ventilatiesystemen controleren en bijstellen in reeds gerenoveerde gebouwen;	TD, onderhoudsfirma		Initiatiefnemer	Vanaf 2014
5.	Renovatie gemeentehuis;	TD		Initiatiefnemer	Vanaf 2014
6.	Projectadvies vragen aan Kamp C bij duurzaam (ver)bouwen van een gemeentegebouw;	Duurzaamheids-ambtenaar	Kamp C	Initiatiefnemer	2011-2020
7.	Realiseren van BEN nieuwe gemeentelijke gebouwen om zo in te spelen op het Europese energiebeleid;	TD	Infrax	Initiatiefnemer	
8.	Het energieverbruik verlagen door aanpassing van verlichting (relighting);	Duurzaamheids-ambtenaar, TD	Infrax	Initiatiefnemer	2011-2020
9.	Bij renovatie waar mogelijk bewegingssensoren voor verlichting plaatsen in bijvoorbeeld sanitaire ruimtes;	TD	Infrax		2011-2020
10.	Het energieverbruik verlagen door vervanging van energievreters;	Gebouwen-verantwoordelijke	Infrax	Initiatiefnemer	2011-2020
11.	Timing onderhoudsmomenten per gebouw inplannen via onderhoudskalender zodat de verwarmingsinstallaties optimaal ingesteld blijven;	Gebouwen-verantwoordelijke		Initiatiefnemer	Vanaf 2015
12.	Per gebouw een verantwoordelijke voor energie aanstellen die het energieverbruik in het oog houdt en andere gebruikers sensibiliseert;	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	Vanaf 2014
13.	Het energieverbruik verlagen door integratie van REG bij gebruikers van de gebouwen en hieromtrent sensibilisatieactie uitwerken;	Duurzaamheids-ambtenaar	IOK	Initiatiefnemer	Vanaf 2014
14.	Energieverbruiken gemeentegebouwen gebruiken als sensibilisatiemateriaal;	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	2011-2020
15.	Verenigingen die gemeentegebouwen gebruiken sensibiliseren over hun energieverbruik;	Duurzaamheids-		Initiatiefnemer	Vanaf 2014

		ambtenaar			
16.	Naast inzetten op gedrag, ook inzetten op automatisering van gebouwen die vaak gebruikt worden door verenigingen (vb. lichten die automatisch uitvallen, temperatuur automatisch ingesteld, meer sensoren...)	Duurzaamheids-ambtenaar, TD		Initiatiefnemer	2011-2020
17.	Organisatie van wedstrijd tussen verschillende diensten omtrent energiebesparing;	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	Vanaf 2014
18.	ESCO-project: uitvoeren van stookplaatsrenovatie voor de brandweer;	Infrac	Infrac	Mee opvolgen	2014
19.	ESCO-project: stookplaatsrenovatie en vervangen buitenschrijnwerk oud rusthuis	Infrac	Infrac	Mee opvolgen	Vanaf 2015

5.2 Gemeentelijke vloot en mobiliteit

Duurzaam woon-werkverkeer aanmoedigen door sensibilisatie en financiële compensatie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
20.	Opstellen van een mobiscan;	Duurzaamheids-ambtenaar	Provinciaal mobiliteits-steunpunt	Initiatiefnemer	Vanaf 2014
21.	Sensibilisatieactie gericht op stimuleren fiets voor woon-werkverkeer;	Duurzaamheids-ambtenaar, mobiliteitsambtenaar		Initiatiefnemer	2011-2020
22.	Uitbreiding van fietsvergoedingen aan personeelsleden;	Duurzaamheids-ambtenaar, personeelsdienst		Initiatiefnemer	2012
23.	Terugbetaling woon-werkverkeer met het openbaar vervoer;	Personeelsdienst		Initiatiefnemer	2011-2020
24.	Organiseren van acties zoals Autoluwe werkdag, Car Free Day, Mijn Korte Ritten ...	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	2011-2020

Duurzame dienstverplaatsingen aanmoedigen door sensibilisatie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
25.	Stimuleren van het gebruik van de fiets voor korte dienstverplaatsingen;	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	2011-2020
26.	Stimuleren van carpoolen naar vergaderingen, ...;	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	2011-2020
27.	Stimuleren van het gebruik van het openbaar vervoer voor verre verplaatsingen (vergaderingen, congres, studiedag,...);	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	2011-2020
28.	Aanbieden van (opfris)cursus ecodriving aan chauffeurs-personeelsleden;	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	2011 & 2012
29.	Opzetten van systeem voor periodieke bandenspanningscontrole.	Dienst mobiliteit, TD		Initiatiefnemer	2011-2020

Duurzame dienstverplaatsingen door investeringen in alternatieve vervoerswijzen en de vloot

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
30.	Onderzoek naar mogelijkheden aankoop elektrische dienstfiets voor dienstverplaatsingen;	Duurzaamheids-ambtenaar	Infrac	Initiatiefnemer	Vanaf 2015
31.	Onderzoek naar de mogelijkheid van het gebruik van alternatieve brandstoffen in de gemeentelijke vloot;	TD	Infrac	Initiatiefnemer	Vanaf 2015
32.	Opmaken van een quick fleetplan;	Infrac	Infrac	Aanleveren gegevens en opvolgen opmaak plan	Vanaf 2015
33.	Oude voertuigen vervangen door andere, energiezuinige exemplaren, rekening houdend met gebruiksfunctie en ecoscore;	Dienst mobiliteit, TD, duurzaamheidsambt enaar	Infrac, Provincie Antwerpen (dienst duurzaam milieu-en natuurbeleid)	Initiatiefnemer	2011-2020
34.	Efficiënter inzetten van bestaande voertuigen in gemeentelijke vloot en na onderzoek mogelijks minder voertuigen overhouden;	TD		Initiatiefnemer	Vanaf 2015
35.	Deelnemen aan proefproject elektrische wagens;	Infrac	Infrac	Initiatiefnemer	2014
36.	Milieuvriendelijke wagens herkenbaar maken.	TD	Infrac	Initiatiefnemer	2011-2020

5.3 Hernieuwbare energie

De gemeente investeert in hernieuwbare energiebronnen voor het eigen patrimonium

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
37.	Aankoop van 100% groene stroom voor de gemeentelijke gebouwen;	Duurzaamheids-ambtenaar, TD	Infrac	Initiatiefnemer	2011-2020
38.	Uitvoeren van zonne-audits voor de eigen gebouwen bij renovatie;	Infrac	Infrac	Opvolgen van de audit	
39.	Investering in zonnepanelen en zonneboiler op de eigen gebouwen (vb. school Kerkeblokken, ontmoetingscentrum, gerenoveerd gemeentehuis, fort Kessel);	TD	Infrac	Initiatiefnemer	2011-2020
40.	Onderzoeken naar mogelijk gebruik van warmte van diepe geothermie in gemeentelijke gebouwen;	IOK, VITO	VITO	Initiatiefnemer	Vanaf 2014
41.	Onderzoek naar mogelijke investering in een WKK;	Duurzaamheids-ambtenaar, TD		Initiatiefnemer	Vanaf 2015
42.	Onderzoek naar de mogelijkheid om als gemeente te investeren in hernieuwbare energie.	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	Vanaf 2015

5.4 Openbare verlichting lokale overheid

Invoeren van energiezuinige openbare verlichting

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
43.	Uitvoeren van quickscan;	Infrax	Infrax	Opvolgen van de opmaak van de scan	Juni 2014
44.	Opmaak van een masterplan openbare verlichting;	Infrax	Infrax	Opvolgen opmaak masterplan	Vanaf 2014
45.	Investering in energiezuinige openbare verlichting bij vervanging;	TD	Infrax	Initiatiefnemer	2011-2020
46.	Mogelijkheid van terugschakeling verlichting 's nachts onderzoeken;	Duurzaamheids-ambtenaar	Infrax	Initiatiefnemer	2013
47.	Organisatie van de Nacht van de Duisternis of Earth Hour;	Duurzaamheids-ambtenaar	Natuurpunt, Sterrenkijk-vereniging Andromeda	Initiatiefnemer	2011-2020
48.	Onderzoek naar mogelijkheden vernieuwende technieken ter vervanging van verlichting (vb. fosforescerende verf en led-verlichting).	Duurzaamheids-ambtenaar, TD		Initiatiefnemer	Vanaf 2015

5.5 Energiezuinige overheidsaankopen

Creëren van draagvlak voor energiezuinige overheidsaankopen

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
49.	Overleg met betrokken diensten organiseren en communicatie naar personeel over energiezuinige overheidsaankopen;	Gebouwen-verantwoordelijke in samenwerking met diensthoofd	IOK	Initiatiefnemer	2011-2020
50.	Organiseren van opleiding voor personeel rond bepaalde energiezuinigheid, ...			Initiatiefnemer	2015
51.	Communicatie van goede voorbeelden naar bevolking;			Initiatiefnemer	2011-2020

Aankoop van energiezuinige toestellen

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
52.	Aankoop van energiezuinige elektrische apparaten voor gemeentelijke (kantoor)gebouwen	Duurzaamheids-ambtenaar, aankoopverantwoordelijken		Initiatiefnemer	2011-2020
53.	Aankoop van energiezuinige IT voor gemeentelijke gebouwen			Initiatiefnemer	2011-2020
54.	Huren van energiezuinige feestverlichting (vb. LED-verlichting)		Infrax	Initiatiefnemer	2011-2020

Organiseren van klimaatvriendelijke activiteiten

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
55.	Opmaak van plan of draaiboek om bij gemeentelijke evenementen en activiteiten aandacht te hebben voor klimaataspecten (mobiliteit, catering, ...)	Duurzaamheids-ambtenaar	Afdeling samenleving, scholen	Initiatiefnemer	Vanaf 2014

5.6 CO₂-captatie

Stimuleren van maatregelen in functie van CO₂-captatie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
56.	Braakliggende stukken grond in eigendom van openbare besturen bebossen;	Groendienst, milieudienst	BOS+, OCMW	Initiatiefnemer	2011-2020

IV WONEN

1 Inleiding

De gemeente kiest voluit voor duurzaam bouwen, niet alleen voor haar eigen patrimonium. De gemeente wenst via sensibilisatie en het faciliteren van duurzame (ver)bouwen de huishoudelijke gebouwen te verduurzamen.

Duurzaam bouwen is een manier van bouwen waarbij de milieu- en gezondheidseffecten over de volledige levensduur van het bouwproject tot een minimum worden beperkt.

Hierbij wordt uitgegaan van de volgende principes, met steeds het economisch optimum als norm:

- Bouwen over generaties heen. Niet alleen door duurzame materialen te gebruiken maar ook door comfortabele leefomgevingen te creëren waar mensen graag vertoeven.
- Efficiënt ruimtegebruik. Hoe dichter mensen bij elkaar wonen, hoe minder oppervlakte er bebouwd wordt, en hoe meer natuur behouden blijft.
- Een dichte bebouwing beperkt de verplaatsingsafstand en het gemakkelijk een efficiënte infrastructuur en openbaar vervoer.
- Rationeel energiegebruik. Zowel tijdens het bouwproces als tijdens de levensduur van de woning. Essentiële voorwaarden hiervoor zijn: compact en zuid georiënteerd bouwen, een luchtdichte afwerking, grondig isoleren, efficiënte verwarmingsinstallatie op hernieuwbare energie, ...
- Het gebruik van duurzame materialen met een zo laag mogelijke milieu-impact, waarbij de volledige levenscyclus in acht wordt genomen.
- Een goede waterhuishouding.
- ...

2 Actuele toestand

Het woningbestand in de gemeente is relatief oud en vele woningen zijn nog niet voldoende geïsoleerd. Het besparingspotentieel in gebouwen is nog groot.

De gemeente doet nu al een aantal inspanningen in deze sector:

- Organiseren van infoavonden over diverse thema's van duurzaam bouwen (Energie Infotoer i.s.m. IOK);
- Stimuleren van energiebesparende maatregelen via het organiseren van samenaankopen (i.s.m. IOK en de provincie Antwerpen);

- Renovatiepremie met isolatienormen;
- Bekendmaken van de energiescans via de Energiesnoeiers;
- Doelgroepenwerking OCMW;
- Bekendmaken van het aanbod aan premies vanuit Infrac en de Vlaamse overheid;
- Bekendmaken van het gratis bouwadvies van Kamp C;
- Uitwerken van acties in samenwerking met Kempens Woonplatform;
- Samenwerken met sociale huisvestingsmaatschappijen en sociaal verhuurkantoren;
- ...

De gemeente zal deze bestaande, succesvolle acties ook in de toekomst verderzetten.

3 Doelstelling

- minstens 20% reductie van de CO₂-uitstoot van woningen

4 Parameters

Om de inspanningen van de gemeente te visualiseren en evalueren, worden een aantal parameters jaarlijks opgevolgd:

- Totaal energieverbruik sector wonen
- Totale CO₂-uitstoot sector wonen
- Gemiddeld energieverbruik (per gezin)
- Aantal zonneboilers (per gezin)
- Aantal warmteboilers (per gezin)
- Energiearmoede: aantal ingeschakelde budgetmeters elektriciteit
- Energiearmoede: aantal ingeschakelde budgetmeters aardgas
- Energiearmoede: aantal afgesloten huishoudelijke toegangspunten elektriciteit (LAC-dossiers)
- Energiearmoede: aantal afgesloten huishoudelijke toegangspunten aardgas (LAC-dossiers)
- Gemiddeld kengetal van EPC voor bestaande residentiële gebouwen
- Gemiddeld E-peil van nieuwbouwwoning

5 Actieplan

5.1 Particuliere woningen

Particulieren stimuleren om particuliere woningen energiezuinig te maken door sensibilisatieacties

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
57.	Organisatie van samenaankopen (hernieuwbare energie, isolatie, energiezuinige toestellen, condensatieketels, groene energie, ...);	IOK, Provincie Antwerpen	IOK, Provincie Antwerpen	Mee ondersteunen van de samenaankopen	2011-2020
58.	Bestaande subsidies voor o.a. isolatie, ... kenbaar maken;	Dienst milieudienst RO,	Infrax, Vlaamse overheid, IOK	Initiatiefnemer	2011-2020
59.	Gemeentelijke renovatiepremie kenbaar maken;	Dienst milieudienst RO,		Initiatiefnemer	2011-2020
60.	Organisatie van de jaarlijkse Energie Infotoer;	IOK	IOK	Locatie voorzien	Jaarlijks
61.	Promoten van de goedkope energielening energieK;	Dienst milieudienst RO,	IOK	Initiatiefnemer	2011-2020
62.	Promoten van gratis duurzaam bouwadvies;	Dienst milieudienst RO,	Kamp C	Initiatiefnemer	2011-2020
63.	Organiseren van bouwadvies in gemeentehuis;	Dienst RO	Kamp C, KWP	Initiatiefnemer	Vanaf 2014
64.	Promoten van de bouwteams;	Dienst milieudienst RO,	Dialogo, Provincie Antwerpen	Initiatiefnemer	Vanaf 2015
65.	Burgers kunnen met woonvragen terecht bij de huisvestingsambtenaar;	Dienst RO	KWP	Initiatiefnemer	2011-2020
66.	Promoten van de gratis energiescans voor de sociale doelgroep;	dienst milieudienst RO,	Infrax, Kringwinkel Zuiderkempen	Initiatiefnemer	2011-2020
67.	Organisatie van infomomenten voor bouwers, architecten, projectontwikkelaars mbt duurzaam bouwen en ontwikkelen;	Dienst milieudienst RO,	Kamp C, middenstand, KWP	Initiatiefnemer	Vanaf 2014
68.	Organisatie van een woonbeurs;	Dienst milieudienst RO,		Initiatiefnemer	Om de X aantal jaar (eerste keer in 2012)
69.	Sensibiliseren aan de hand van energiebesparende tips via gemeentelijke kanalen (financieel voordeel in de verf zetten);	Duurzaamheids-ambtenaar, dienst communicatie		Initiatiefnemer	2011-2020
70.	Burgers worden geïnformeerd over duurzaam bouwen en verbouwen via een artikel in het infoblad;	Huisvestings-ambtenaar, dienst communicatie	KWP	Initiatiefnemer	2015

Particulieren stimuleren om particuliere woningen energiezuinig te maken door investeringen

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
71.	Introductie van warmtenetten in wijken;	Infrac	Infrac, Provincie Antwerpen	Onderzoek mee opvolgen	Vanaf 2014
72.	Proefproject rond slimme meters;	Infrac	Infrac	Onderzoek mee opvolgen	Vanaf 2014
73.	Uitvoering van een wijkrenovatie in samenwerking met de sociale huisvestingsmaatschappij;	IOK	IOK, sociale huisvestingsmaatschappijen, Kamp C	Mee op zoek gaan naar wijken	Opstart in 2015
74.	Uitvoeren van een wijkrenovatie met privé-eigenaars;	IOK	IOK, Kamp C, Thomas More	Mee op zoek gaan naar wijken	Opstart in 2015
75.	Uitvoeren van een gezamenlijke doorgedreven renovatie met eigenaars die hun woning tot een BEN woning willen renoveren;	IOK	IOK, Kamp C, Thomas More	Communicatie over het project	Opstart in 2015
76.	Sensibiliseren van eigenaars-verhuurders in verband met mogelijke premies en ingrepen aan huurwoningen;	Dienst milieudienst	RO,	Communicatie over het project	2015 - 202

Energiearmoede aanpakken

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
77.	Lanceren van een oproep naar vrijwilligers die energiemeesters willen worden;	IOK	IOK, huisvestingsmaatschappijen, SVK's, privéverhuurders, energiesoepers, Infrac	Communicatie over het project	Opstart in 2015
78.	Organiseren van een opleiding voor energiemeesters;	IOK	BBL, Kamp C	Communicatie over het project	Vanaf 2016
79.	Energiemeesters inschakelen voor renovatieprojecten;	IOK	IOK, huisvestingsmaatschappijen	Communicatie over het project	Vanaf 2016
80.	Energiemeesters bekend maken bij het brede publiek;	IOK	IOK, huisvestingsmaatschappijen, SVK's, Infrac	Communicatie over het project	Vanaf 2016
81.	Kansarmen proberen toe te leiden naar samenaankopen;	OCMW	OCMW, huisvestingsmaatschappijen	Initiatiefnemer	2011-2020
82.	De V-test bekend maken bij kansarmen;	OCMW, milieudienst	OCMW,	Initiatiefnemer	2011-2020

			huisvestingsmaatschappijen		
83.	Kansarmen proberen toe te leiden naar energieK;	OCMW	IOK, OCMW, huisvestingsmaatschappijen	Initiatiefnemer	2011-2020
84.	Organiseren van infosessies op maat van de doelgroep;	OCMW	OCMW, Samenlevingsopbouw	Initiatiefnemer	2014-2020
85.	Organiseren van een vorming voor maatschappelijk werkers om energiearmoede op te sporen en aan te pakken;	OCMW	OCMW, Welzijnszorg Kempen	Initiatiefnemer	2014-2020
86.	Ontwerpen van een folder met eenvoudig beeldmateriaal;	OCMW, duurzaamheidsambtenaar		Initiatiefnemer	2014-2020
87.	Uitvoeren van sociaal dakisolatieproject samen met buurgemeenten;	IOK	OCMW's buurgemeenten, Infrac	Communicatie	2011-2020
88.	Sensibiliseren van eigenaars-verhuurders in verband met mogelijke premies en ingrepen aan huurwoningen;	Kempens Woonplatform, SVK	Gemeente, OCMW, SVK	Facilitator	2011-2020

Normen voor duurzaam ruimtegebruik

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
89.	Implementatie van normen voor duurzaam ruimtegebruik (compacte bouwvormen, meervoudig ruimtegebruik, minimaliseren van de milieu-impact in alle fasen (ontwikkeling, bouw, wonen, afbraak));	Dienst RO	IOK of private ontwikkelaars	Initiatiefnemer	Vanaf 2016
90.	Hanteren van normen voor energieprestaties van verkavelingen en gebouwen. De gemeente maakt een richtlijnenboek (protocol) of een RUP op dat projectontwikkelaars nu al verplicht worden om duurzame wijken en BEN-woningen te realiseren;	Dienst RO	IOK of private ontwikkelaars	Initiatiefnemer	Vanaf 2016
91.	Bij ontwerp nieuwe verkavelingen rekening houden met eigentijds en duurzaam bouwen;	Dienst RO	IOK of private ontwikkelaars	Initiatiefnemer	Vanaf 2016

5.2 Hernieuwbare energie

Stimuleren van investeringen in hernieuwbare energie voor en door particulieren

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
92.	Onderzoeken naar de mogelijkheid van inplanting hernieuwbare energie	Milieudienst, dienst RO		Initiatiefnemer	2011-2020
93.	Organiseren van infoavonden en samenaankoop over PV panelen;	IOK	IOK, Provincie Antwerpen	Voorzien van locatie	2014 (provincie)
94.	Organiseren van infoavonden over warmtekrachtkoppeling;	IOK	IOK	Voorzien van een locatie	
95.	Onderzoeken en bekend maken van locaties voor proefproject geothermie;	VITO	VITO, IOK	Communicatie over het project	Vanaf 2015
96.	Organiseren van infoavonden over zonneboilers, warmtepompen, pelletkachels, ...	IOK	IOK	Voorzien van een locatie	Jaarlijks
97.	Organiseren van een samenaankoop zonneboiler, ...	IOK	IOK	Mee ondersteunen van de samenaankopen	Jaarlijks een nieuwe samenaankoop
98.	Opmaken van warmtekaarten, inventarisatie mogelijkheden warmte in bepaald gebied (warmtenetten);	VITO	VITO, Infrac, IOK	Onderzoek mee opvolgen	2015
99.	Voorbeeldprojecten rond hernieuwbare energie in de kijker zetten;	Duurzaamheids-ambtenaar	IOK	Initiatiefnemer	Vanaf 2015
100.	Onderzoeken van de mogelijkheid voor oprichting van een coöperatieve en effectieve oprichting ifv een concreet project;	IOK	IOK	Onderzoek mee opvolgen	Vanaf 2015
101.	Optimaliseren van houtwinning uit particuliere bossen volgens duurzaam bosbeheer.	Bosgroepen	IOK, Bosgroepen	Mee opvolgen	2011-2020

V MOBILITEIT

1 Inleiding

Duurzame mobiliteit zoekt het evenwicht tussen bereikbaarheid, economie, leefmilieu en klimaat. Duurzame mobiliteit draagt naast de verminderde CO₂-uitstoot ook bij aan betere luchtkwaliteit (fijn stof, NO₂,...), verkeersveiligheid, minder geluidsoverlast, meer beschikbare open ruimte en economische winst.

Als strategie wordt het STOP-principe toegepast. Hierbij wordt voorrang gegeven aan voetgangers (stappen), fietsers (trappen) en openbaar vervoeren wordt het autoverkeer (privé-vervoer) verminderd. Zowel woon-werkverkeer, vrijetijdsverkeer als logistiek verkeer zijn aandachtspunten.

2 Actuele toestand

Momenteel draagt verkeer bij tot 22% van de totale gemeentelijke CO₂-uitstoot.

De gemeente doet nu al een aantal inspanningen in deze sector:

- Onderhouden en nieuw aanleggen van fietspaden;
- Fietsknopennetwerk uitwerken;
- Organiseren van STRAP-dag op school;
- Organiseren van Midzomer Winkelfestival
- ...

De gemeente zal deze bestaande, succesvolle acties ook in de toekomst verderzetten.

3 Doelstelling

- 20% CO₂-reductie binnen sector mobiliteit

4 Parameters

Om de inspanningen van de gemeente te visualiseren en evalueren, worden een aantal parameters jaarlijks opgevolgd:

- Totaal energieverbruik sector mobiliteit
- Totale CO₂-uitstoot sector mobiliteit

- Aantal voertuigkilometers (per km openbare weg)
- Aantal kilometers personenwagens (per km openbare weg)
- Aantal kilometers zware vrachtwagens (per km openbare weg)
- Aantal kilometers personenwagens op niet-genummerde wegen
- Aantal kilometers zware vrachtwagens op niet-genummerde wegen
- Gereden buskilometers per gezin
- Aantal verkeersongevallen
- Aantal verkeersongevallen met fietsers

5 Actieplan

5.1 Particulier vervoer

Infrastructuur voor fietsers en voetgangers uitbreiden en gebruiksvriendelijker maken

Door dergelijke veilige en comfortabele fietsinfrastructuur en voetpaden te voorzien wordt het fietsgebruik aantrekkelijker voor bewoners en bezoekers, zeker voor korte verplaatsingen (uitbouw functioneel en recreatief fietsroute-netwerk, voorzien fietsenstallingen, bewegwijzering, fietsdoorsteken ('short-cuts')...). Een belangrijke maatregel met impact gezien het grote aandeel van korte verplaatsingen.

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
102.	Organiseren van de actie Geknipt mobiel: vervoersmogelijkheden op wijkniveau;	Duurzaamheids-ambtenaar, dienst mobiliteit	BBL	Initiatiefnemer	Vanaf 2014
103.	Bezoekers aan evenementen worden aangemoedigd te voet of met de fiets te komen. De gemeente ondersteunt organisatoren (erkende verenigingen) met het gratis aanbieden van materialen via de uitleendienst. Bij grotere evenementen heeft de veiligheidscel aandacht voor voldoende fietsenparking en vraagt organisatoren om bezoekers voldoende te informeren via de lopende communicatie. De gemeente neemt zelf het voortouw en voorziet op haar eigen evenementen ook voldoende fietsenparking.	Jeugddienst, cultuurdienst		Initiatiefnemer	2011-2020
104.	Veilige fietspaden aanleggen (Herenthoutsesteenweg, Berlaarsesteenweg, N116...)	Dienst mobiliteit	Provincie Antwerpen (dienst mobiliteit)	Initiatiefnemer	2011-2020
105.	Selecteren en uitwerken van een functioneel en recreatief fiets- en wandelroutenetwerk. Missing links die verbinding maken met lokale en bovenlokale fietsnetwerken worden opgespoord en aangelegd:	Provincie Antwerpen	Provincie Antwerpen	Mee opvolgen en communiceren over netwerk	2011-2020
106.	Herwaarderen van Trage wegen;	Dienst RO, TD	TPA	Initiatiefnemer	2011-2020

107.	Aanleggen van voetgangersdoorsteken en fietsdoorsteken die de 'doorwaadbaarheid' van kernen en woonwijken vergroot. Ook potentiële fietsdoorsteken van woonwijken naar het centrum worden gedetecteerd en aangelegd;	Dienst RO, Technische Dienst, toerisme		Initiatiefnemer	2011-2020
108.	Voorzien van kwalitatieve bewegwijzering van fietsroutes	TD, dienst mobiliteit		Initiatiefnemer	Vanaf 2015
109.	Voorzien van onderhoud van fietspaden;	TD		Initiatiefnemer	2011-2020
110.	Opleggen van een min. aantal fietsparkeerplaatsen via verordening woonkwaliteit;	Dienst RO		Initiatiefnemer	Vanaf 2016
111.	Onderzoeken van voldoende, kwalitatieve fietsstallingen op oordeelkundig gekozen plaatsen (bv. aan bushaltes en carpoolparkings);	TD		Initiatiefnemer	2011-2020
112.	Fietsdiefstalpreventie;	Politiezone	Politiezone	Faciliteren	2011-2020
113.	Samenwerken met het Fietspunt;	Mobiliteitsambtenaar	Fietspunt		Vanaf 2015
114.	Onderzoek naar invoeren van fietsstraten;	Mobiliteitsambtenaar		Initiatiefnemer	
115.	Haalbaarheidsstudie aanleg fietsostrade;	TD	Provant	Initiatiefnemer	Lopende
116.	Voorzien van bluebikes aan de stations;	NMBS, Blue Mobility	NMBS, Blue Mobility	Mee communiceren	Vanaf 2014
117.	Garanderen van een vlotte toegankelijkheid van het publiek domein voor fietsers en voetgangers.	Technische dienst en dienst RO		Initiatiefnemer	2011-2020

Stimuleren van duurzaam verplaatsingsgedrag door sensibilisatie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
118.	De Burgemeester gaat op de fiets;	IOK	IOK	Participeren aan project	2015
119.	Promoten en stimuleren van fietspoolen;	Scholen		Mee ondersteunen	2011-2020
120.	Duurzame verplaatsingen naar vrijetijdsactiviteiten;	Organisatoren vrijetijdsactiviteiten		Mee ondersteunen	2015-2020
121.	Promoten van een autoluwe schooldag bij de scholen;	Scholen	Mobiel 21	Mee ondersteunen	2014-2020
122.	Scholen op educatief vlak ondersteunen: strapdag, Sam de verkeerssling, 10op10 label;	Scholen	Mobiel 21, Octopusplan, Provincie Antwerpen (dienst mobiliteit)	Mee ondersteunen	2011-2020
123.	Fietsbrevetten voorzien voor lagere schoolkinderen;	Dienst onderwijs		Initiatiefnemer	2011-2020
124.	Kleuterscholen educatief ondersteunen met kleuterkoffer 'horen, zien en rijden';	Dienst onderwijs	VSV	Initiatiefnemer	2011-2020
125.	Schoolverkeer waar mogelijk duurzaam laten gebeuren door bijvoorbeeld auto's niet onmiddellijk aan de schoolpoort te laten parkeren;	Scholen	mobilititeit	Initiatiefnemer	2014-2020
126.	De hinder door auto's aan scholen beperken, evt. door inzet wijkagent;	Politiezone	Oudercomités	Mee ondersteunen	2011-2020
127.	Voorzien van gemachtigde opzichters aan drukke oversteekpunten aan schoolpoorten;	Economaat		Initiatiefnemer	2011-2020
128.	Opmaak van schoolvervoerplannen en schoolbereikbaarheidskaarten;	Dienst onderwijs, mobiliteit	Steunpunt Straten	Initiatiefnemer	2014-2020
129.	Organisatie van Midzomer Winkelfestival;	Duurzaamheids-	Bond Beter	Initiatiefnemer	Vanaf 2015

		ambtenaar	Leefmilieu		
130.	Promoten van elektrische fiets als alternatief voor (2 ^e) wagen via artikel in gemeentelijk infoblad;	Duurzaamheids-ambtenaar en mobiliteitsambtenaar		Initiatiefnemer	Vanaf 2015
131.	Onderzoek naar de mogelijkheden tot het organiseren van een autovrije zondag(en);	IOK	IOK, Mobiel 21	Deelnemen aan	Vanaf 2015
132.	Communiceren over de actie Cycle chic.	Duurzaamheids-ambtenaar	BBL	Initiatiefnemer	Vanaf 2015

Aanmoedigen autodelen

Door communicatie, autodelen aanmoedigen, eigen wagen bezit kan dalen, waardoor het aantal autokilometers zal dalen.

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
133.	Informereren over autodelen;	Mobiliteitsambtenaar , duurzaamheids-ambtenaar	Autopia, Cambio	Initiatiefnemer	Vanaf 2015

Wegwerken van hinderpalen voor introductie van plug in hybride en batterij elektrische voertuigen

Door het uitbouwen van een netwerk van elektrische oplaadpunten, communicatie over oplaadpunten, aparte parkeerplaatsen, meewerken aan proefprojecten,... kunnen burgers en bedrijven overschakelen op elektrische voertuigen.

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
134.	Onderzoeken mogelijkheden (openbaar) aanbod aan laadinfrastructuur gekoppeld aan parkeerplaatsen voor elektrische voertuigen indien markt elektrische auto's aantrekt;	TD, mobiliteit, duurzaamheidsambtenaar	Infrax	Initiatiefnemer	Vanaf 2015

Klimaatvriendelijk rijden stimuleren

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
135.	Organiseren van een infoavond ecodriving,...;	IOK	IOK,	Initiatiefnemer	
136.	Sensibilisatie rond bandenspanning.	Duurzaamheids-ambtenaar	Energiesnoeiers	Initiatiefnemer	Vanaf 2015

Kwalitatief aanbod en efficiëntie openbaar vervoer versterken

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
137.	Stimuleren van het mobiliteitsbudget via artikel in gemeentelijk infoblad;	Duurzaamheids-ambtenaar	De Lijn, NMBS	Initiatiefnemer	Vanaf 2015
138.	De infrastructuur rond bushaltes verbeteren (bv. fietsenstalling);	TD	De Lijn	Initiatiefnemer	2011-2020
139.	Voorzien van (elektrische) blue-bikes en fietslaadstations aan het station;	NMBS, Blue Mobility	NMBS, Blue Mobility	Mee communiceren	
140.	Het gebruik van bluebikes promoten;	NMBS, Blue Mobility	NMBS, Blue Mobility	Mee communiceren	
141.	Het aanbod, frequentie, doorstroming en comfort van het openbaar vervoer verbeteren;	De Lijn, NMBS	De Lijn, NMBS, IOK	Opvolgen en bijsturen	2011-2020
142.	Uitbouw van snelle en hoogfrequente regionale openbaar vervoerlijnen;	De Lijn	De Lijn	Opvolgen en bijsturen	2011-2020

CO₂-uitstoot van particulier verlagen door bij planning rekening te houden met mobiliteit.

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
143.	Ruimte voor de integratie van alternatieve vervoerswijzen in het openbaar domein voorzien (tram, carpool, fiets, elektrische oplaadpunten);	Dienst RO, dienst mobiliteit, TD		Initiatiefnemer	2011-2020
144.	Strengere parkeernormen hanteren;	Politiezone, parkeerbedrijf, dienst RO		Initiatiefnemer	2011-2020
145.	Bij inplanning van grotere projecten moet ook het mobiliteitsaspect in rekening gebracht worden, hetzij door een mobiliteitstoets, hetzij door een mobiliteitseffectenrapport. Er wordt uitgegaan van het STOP-principe;	Dienst mobiliteit, dienst RO		Initiatiefnemer	2011-2020
146.	Realiseren van wegencategorisering;	Dienst mobiliteit		Initiatiefnemer	Reeds uitgevoerd

5.2 Andere mobiliteitsmaatregelen

Ruimtelijk-orderingsbeleid dat uitgaat van nabijheid

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
147.	Inplanting van attractiepolen nabij woonwijken en centra. Het STOP-principe toepassen bij locatie keuze van grote publiekstrekkingen (winkels, sporthal, lokale bedrijventoneel, ...).	Dienst RO		Initiatiefnemer	2014-2020

Uitbouw parkeerbeleid dat uit gaat van het STOP-principe

Voorzien van parkings mag geen aanzuigefect creëren voor nog meer auto's.

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
148.	Uitwerken van een parkeermanagement: oordeelkundige keuze en inplanting van lang- en kortparkings;	Dienst mobiliteit		Initiatiefnemer	2014-2020
149.	Afweging maken van het aantal en de locatie van fiets- en autoparkings	Dienst RO, dienst mobiliteit		Initiatiefnemer	2015-2020

Invoeren en optimaliseren van (elektronische / financiële) verkeersgeleiding-systemen

Intelligente Transport Systemen (trajectbewaking met automatische nummerplaatherkenning voor vrachtverkeer, gemiddelde snelheidsberekening, ...) kunnen ervoor zorgen dat op piekmomenten en bij incidenten het centrum niet dichtslibt.

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
150.	Voorzien van minder hinder bij wegenwerken;	Mobiliteit	AWV, dienst TD, Aquafin	Initiatiefnemer	2011-2020

Technische en planmatige ingrepen die het milieu en de veiligheid ten goede komen

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
151.	Congestie- en ongeval gevoelige punten wegwerken;	AWV, gemeente	AWV	Faciliteren	2014-2020
152.	Ruimtelijke planning en mobiliteitsplanning afstemmen.	Dienst RO, dienst mobiliteit	IOK	Initiatiefnemer	2011-2020

Regelgeving en handhaving: integreren van STOP-principes in het aanvullend verkeersreglement

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
153.	Een strikte handhaving naar foutparkeren en snelheid hanteren;	Politiezone	Politiezone	Faciliteren	2011-2020

Innovatieve oplossingen uitproberen en evalueren

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
154.	De gemeente doet mee aan proeftuinen en pilootprojecten indien interessant;		VITO	Deelnemen aan	

5.3 Intergemeentelijke acties

Kempens fietsplan

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
155.	Uitwerken en uitvoeren van Kempens fietsplan met aandacht voor woon-werkverkeer	IOK	IOK; Resoc Kempen, Provincie Antwerpen	Faciliteren	2014-2020

Bovengemeentelijke mobiliteitsstudie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
156.	Opmaak van relevante bovengemeentelijke gebiedsgerichte mobiliteitsstudies;	Provincie Antwerpen, dienst mobiliteit	Provincie Antwerpen, dienst mobiliteit, AWV	Faciliteren	Vanaf 2014

VI TERTIAIRE SECTOR

1 Inleiding

De tertiaire sector is een zeer brede en diverse sector. Hierin zitten onder andere volgende deelsectoren vervat:

- Lokale handelaars
- Horeca
- Kantoorgebouwen
- Scholen
- ...

Naast de specifieke acties op vlak van de verbetering van de gebouwschil zijn er verschillende acties uit te voeren typisch voor een bepaalde deelsector:

- Duurzaam woon-werk of woon-school verkeer
- Promoten van met de fiets/te voet naar de winkel
- Verlagen van elektriciteitsfactuur door relighting
- ...

2 Actuele toestand

Een groot gedeelte van het energieverbruik van de tertiaire sector is gerelateerd aan gebouwen: kantoren, handelszaken, horeca, scholen, ... Het gebouwenbestand in de gemeente is relatief oud en vele kantoren zijn nog niet voldoende geïsoleerd. Het besparingspotentieel in gebouwen is nog groot.

Het meeste woon-werk/school verkeer wordt afgelegd met de auto. Hiervoor zijn tal van alternatieven aan te bieden. Inzetten op duurzame mobiliteit in deze sector resulteert niet alleen in een CO₂-reductie, maar zorgt bovendien voor een leefbaarder (handels)centrum.

3 Doelstelling

- minstens 20% reductie van de CO₂-uitstoot van tertiaire gebouwen

4 Parameters

Om de inspanningen van de gemeente te visualiseren en evalueren, worden een aantal parameters jaarlijks opgevolgd:

- Totaal energieverbruik tertiaire sector
- Totale CO₂-uitstoot tertiaire sector

5 Actieplan

5.1 Tertiaire (niet gemeentelijke) gebouwen

Lokale handelaars en verenigingen stimuleren om te kiezen voor energiebesparing en –efficiëntie via sensibilisatieacties

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
157.	Communicatie en informatie over besparingsmogelijkheden en subsidies;	Duurzaamheids-ambtenaar, dienst lokale economie		Initiatiefnemer	2011-2020
158.	Aanmoedigen voor het ondertekenen van de engagementsverklaring Kempen2020 ivf betrokkenheid verhogen;	IOK, dienst lokale economie	IOK	Mee communiceren	Vanaf 2015
159.	Promotie zelfscan energie voor KMO's (Agentschap Ondernemen);	UNIZO, duurzaamheids-ambtenaar	UNIZO	Mee communiceren	Vanaf 2015
160.	Sensibilisatie om lichthinder te beperken;	UNIZO, duurzaamheids-ambtenaar	UNIZO, adviesraad lokale economie	Mee communiceren	Vanaf 2015
161.	Acties van partners rond verlaging elektriciteitsverbruik bekend maken bij lokale handelaars;	UNIZO, duurzaamheids-ambtenaar	Ag. Ondernemen, VOKA, UNIZO	Mee communiceren	Vanaf 2015
162.	Stimulatie passiefrenovatie van kantoren via doorverwijzing naar partners;	Ag. Ondernemen	Ag. Ondernemen	Mee communiceren	Vanaf 2015
163.	Stimulatie renovatie in kantoren (na-isoleren, hoogrendementsglas,...) via het organiseren van infoavonden en door te verwijzen naar partners;	Ag. Ondernemen	Ag. Ondernemen	Mee communiceren	Vanaf 2015
164.	Stimulatie bouw van passieve of bijna energie neutrale kantoren via het organiseren van infoavonden en door te verwijzen naar partners;	Ag. Ondernemen	Ag. Ondernemen	Mee communiceren	Vanaf 2015
165.	Scholen energiezuiniger maken door scholen aan te moedigen om deel te nemen aan actie Klimatscholen;	Duurzaamheids-ambtenaar	IOK	Mee communiceren	Vanaf 2011-2020
166.	Opmaak van lichtplan voor handelaars in centrum;	Duurzaamheids-ambtenaar, TD		Initiatiefnemer	2015

5.2 Hernieuwbare energie

Sensibilisatie rond hernieuwbare energie naar handelaars en verenigingen

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
167.	Organisatie infoavonden rond de plaatsing van zonnepanelen;	IOK, UNIZO	IOK, UNIZO	Voorzien van een locatie	2016-2020
168.	Organisatie infoavonden rond het gebruik van warmtekrachtkoppeling;	IOK, UNIZO	IOK, UNIZO	Voorzien van een locatie	2015-2020
169.	Bekendmaking van geothermie;	VITO, IOK	VITO, IOK	Mee communiceren	2015-2020
170.	Voorbeeldprojecten in de kijker zetten.	IOK	IOK	Mee communiceren	2015-2020

Onderzoek naar en investeringen in hernieuwbare energie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
171.	Faciliteren van mogelijke inplanting hernieuwbare energie	Dienst RO	Ruimte VI., IOK	Initiatiefnemer	2011-2020
172.	Proefproject geothermie;	VITO, IOK	VITO, IOK	Faciliteren	Vanaf 2015
173.	Onderzoek naar nieuwe locaties geothermie;	VITO, IOK	VITO, IOK	Faciliteren	Vanaf 2015
174.	Opmaken warmtekaarten, inventarisatie mogelijkheden warmte in bepaald gebied (warmtenetten);	DNB, IOK	DNB, IOK	Faciliteren en mee opvolgen project	Vanaf 2015
175.	Onderzoek naar mogelijkheid oprichting van een coöperatieve rond hernieuwbare energie;	Campina Energie	Campina Energie	Faciliteren	Vanaf 2015
176.	Oprichting van coöperatieve rond hernieuwbare energie ifv concreet project.	Campina Energie	Campina Energie	Faciliteren	Vanaf 2015

5.3 Klimaatvriendelijk rijden

Stimuleren van duurzaam vervoer door sensibilisatie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
177.	Promotie van en advies over autoluw woon-werkverkeer;	IOK	IOK, Provincie Antwerpen (dienst mobiliteit, mobiliteitspunt)	Faciliteren	Vanaf 2015
178.	Stimulatie gebruik van groene voertuigen door bedrijven.	Duurzaamheids-ambtenaar, IOK	LITC, VIM, VIL	Initiatiefnemer	2011-2020
179.	Sensibiliserende acties fietsgebruik bij klanten	Duurzaamheids-ambtenaar, dienst lokale economie, IOK	IOK	Initiatiefnemer	2011-2020

VII INDUSTRIE

1 Inleiding

Sectoren die niet onder het beleid van een gemeente vallen, moeten niet in rekening worden gebracht. Een voorbeeld zijn de EU ETS bedrijven. Deze bedrijven krijgen via een Europees emissiehandelssysteem emissierechten toegewezen. Via Europa worden deze emissierechten opgevolgd. In de Kempen gaat dit over 20 bedrijven. In de gemeente Nijlen zijn er geen ETS-bedrijven.

De Vlaamse Regering ontwikkelde in het verleden reeds een aantal instrumenten ter verbetering van het rationeel energiegebruik binnen de Vlaamse industrie: de artikelen 6.5.1-6.5.8 van het Energiebesluit (het vroegere besluit Energieplanning), de energieconsulenten voor bedrijven, het audit- en het benchmarkingconvenant, de ecologiepremie, groene waarborg, REG-premies, energiescan voor bedrijven, ...

Vanaf 1 januari 2015 kunnen bedrijven intekenen op de energiebeleidsovereenkomsten. De energiebeleidsovereenkomsten zijn de belangrijkste beleidsinstrumenten om de energie-efficiëntie van de energie-intensieve industrie te verbeteren in Vlaanderen, zonder de groeikansen ervan te ondermijnen. Deze energiebeleidsovereenkomsten zijn bedoeld voor bedrijven met een primair verbruik groter dan 0,1 PJ (zowel voor ETS- als niet-ETS-bedrijven). De overeenkomsten lopen van 2015-2020. Door de overeenkomst te ondertekenen engageert het bedrijf zich o.a. om een energie-audit te laten uitvoeren en op basis hiervan een energieplan uit te werken, om jaarlijks verslag uit te brengen aan het Verificatiebureau, ... In ruil legt de Vlaamse overheid aan deze bedrijven geen bijkomende maatregelen op naar energie-efficiëntie of CO₂-reductie (bv. geen energie- of CO₂-taks betalen).

Voor bedrijven met primair verbruik < 0.1 PJ wordt geen overeenkomst in Vlaanderen opgezet. Voor deze bedrijven (industrie, KMO's, handelaars,...) zal de gemeente acties opzetten. Zij kunnen hen aanmoedigen om de engagementsverklaring van Kempen2020 te ondertekenen.

2 Actuele toestand

Bedrijven zijn goed voor 8% van de CO₂-uitstoot op het gemeentelijk grondgebied.

3 Doelstelling

- 20% CO₂-reductie binnen sector industrie

4 Parameters

Om de inspanningen van de gemeente te visualiseren en evalueren, worden een aantal parameters jaarlijks opgevolgd:

- Totaal energieverbruik sector industrie
- Totale CO₂-uitstoot sector industrie

5 Actieplan

5.1 Gebouwen

Bedrijven stimuleren om te kiezen voor duurzame bedrijfsvoeren en energiebesparing via sensibilisatieacties

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
180.	Bedrijven stimuleren om engagementsverklaring Kempen2020 te ondertekenen;	IOK BTM	IOK BTM, VOKA, UNIZO	Mee communiceren	2014-2020
181.	Communicatie rond besparingsmogelijkheden en subsidies voor energiezuinige industriegebouwen;	IOK BTM	IOK BTM, VOKA, UNIZO	Mee communiceren	2014-2020
182.	Promotie zelfscan energie voor KMO's (Ag. Ondernemen);	IOK BTM	IOK BTM, VOKA, UNIZO	Mee communiceren	2014-2020
183.	Promotie gratis energiescan door deskundige voor KMO's (Ag. Ondernemen);	IOK BTM	IOK BTM, VOKA, UNIZO	Mee communiceren	2014-2020
184.	Bedrijven stimuleren om energiebesparende maatregelen met korte terugverdientijden uit te voeren;	IOK BTM	IOK, BTM, VOKA, UNIZO	Mee communiceren	2014-2020

Ruimtelijke planning van en investeringen in duurzame bedrijventerreinen

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
185.	Ontwikkeling van duurzame bedrijventerreinen;	Dienst RO	IOK of anderen	Initiatiefnemer	2014-2020
186.	Toestaan gekoppeld en meerlagig bouwen in bestaande bedrijventerreinen;	Dienst RO	IOK of anderen	Initiatiefnemer	2014-2020
187.	Stimuleren of verplichten van gekoppeld en meerlagig bouwen in nieuwe ontwikkelingen van bedrijventerreinen;	Dienst RO	IOK of anderen	Initiatiefnemer	2014-2020
188.	Stimuleren of verplichten van bedrijven om dakoppervlakte nuttig aan te wenden voor zonnepanelen of groendaken (afkoeling).	Dienst RO	IOK of anderen	Initiatiefnemer	2014-2020

5.2 Processen

Bedrijven stimuleren om te kiezen voor duurzame processen via sensibilisatieacties

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
189.	Communicatie over best practice voorbeelden van energiezuinige bedrijfsvoering (productieprocessen);	IOK BTM	IOK, BTM, VOKA, UNIZO	Mee communiceren	2014-2020
190.	Onderzoeken naar mogelijke efficiënte samenwerking rond energiestromen (warmte, koude, water)	IOK	IOK	Opvolgen van onderzoek	2014-2020
191.	Investeren in samenaankoop met duurzame criteria en delen materialen en infrastructuur	RESOC		facilitator	2015 - 2020

5.3 Hernieuwbare energie

Sensibilisatie rond hernieuwbare energie naar bedrijven

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
192.	Organisatie infoavonden rond de plaatsing van zonnepanelen voor bedrijven;	IOK BTM	IOK BTM	Mee communiceren	Vanaf 2015
193.	Bedrijven stimuleren om 100% groene stroom aan te kopen;	IOK BTM	IOK BTM, VOKA, UNIZO	Mee communiceren	Vanaf 2015
194.	Ondersteunen organisatie samenaankoop groene stroom voor bedrijven;	IOK BTM	IOK BTM, VOKA, UNIZO, POM Antwerpen	Mee communiceren	Vanaf 2014
195.	Organisatie infoavonden rond het gebruik van warmtekrachtkoppeling voor bedrijven;	IOK BTM	IOK BTM	Mee communiceren	Vanaf 2015
196.	Bekendmaking van geothermie bij bedrijfsleiders;	IOK BTM	VITO, IOK, VOKA	Mee communiceren	2014-2020
197.	Voorbeeldprojecten van bedrijven in de kijker zetten.	IOK BTM	IOK	Mee communiceren	Vanaf 2015
198.	Promoten van cleantechambassadeurs;	Provincie Antwerpen	Provincie Antwerpen	Mee communiceren	2014-2020

Onderzoek naar en investeringen in hernieuwbare energie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
199.	Faciliteren van mogelijke inplanting hernieuwbare energie	Dienst RO	Ruimte Vlaanderen, IOK	Initiatiefnemer	2011-2020
200.	Faciliteren proefproject geothermie;	VITO, IOK	VITO, IOK, VOKA	Faciliteren	Vanaf 2015
201.	Onderzoek naar nieuwe locaties geothermie;	VITO, IOK	VITO, IOK, VOKA	Faciliteren	Vanaf 2015
202.	Opmaken warmtekaarten, inventarisatie mogelijkheden warmte in bepaald gebied (warmtenetten);	DNB, IOK	DNB, IOK	Faciliteren en mee opvolgen project	Vanaf 2015
203.	Onderzoek naar mogelijkheid oprichting van een coöperatieve rond hernieuwbare energie;	Campina Energie	Campina Energie	Faciliteren	Vanaf 2015
204.	Oprichting van coöperatieve rond hernieuwbare energie ifv concreet project.	Campina Energie	Campina Energie	Faciliteren	Vanaf 2015

5.4 Klimaatvriendelijk rijden

Stimuleren van duurzaam vervoer door sensibilisatie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
205.	Promotie autoluw woon-werk verkeer;	IOK	IOK	Faciliteren	Vanaf 2015
206.	Bedrijven aanmoedigen om een bedrijfsvervoerplan op te stellen en uitvoering opvolgen;	IOK BTM, dienst mobiliteit	IOK BTM	Faciliteren	Vanaf 2015
207.	Indienen van pendelfondsdossier door bedrijven promoten;	Provincie Antwerpen, dienst mobiliteit	Provincie Antwerpen, VOKA	Faciliteren	2011-2020
208.	Promotie bij bedrijven voor opmaak plan voor het verduurzamen van de vloot;	IOK BTM, dienst mobiliteit	IOK BTM, Provincie Antwerpen	Faciliteren	2015-2020
209.	Stimulatie gebruik van groene voertuigen door bedrijven.	LITC	LITC, VIM, VIL	Faciliteren	2014-2020

Investerings in duurzame mobiliteit

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
210.	Voorzien van veilige fiets- en voetgangersverbindingen in (nieuwe) bedrijventerreinen.	Dienst RO, dienst mobiliteit, TD	Studiebureau	Initiatiefnemer	2011-2020

VIII LANDBOUW

1 Inleiding

Ook de landbouwsector is verantwoordelijk voor broeikasgasemissies. In deze sector zijn er CO₂-emissies door het energieverbruik nodig voor de landbouwactiviteiten, maar daarnaast zijn er ook emissies van andere broeikasgassen zoals CH₄ en N₂O. Deze gassen worden uitgestoten door de vertering van de veestapel, de mestopslag en de bodem.

Binnen het Burgemeestersconvenant is het niet verplicht de niet-energiegebonden uitstoot van broeikasgassen van deze sector mee te nemen.

2 Actuele toestand

Voor landbouwbedrijven is de energiekost vaak een grote kost. De mogelijkheden voor emissiereductie moeten daarom gezocht worden in duurzame energieproductie. Voor de landbouw zijn WKK's en warmtepompen kostenefficiënte maatregelen, die op termijn een winstgevende maatregel zijn door het verlagen van de energiekost.

3 Doelstelling

- De CO₂-uitstoot in de sector landbouw met 20% verlagen

4 Parameters

Om de inspanningen van de gemeente te visualiseren en evalueren, worden een aantal parameters jaarlijks opgevolgd:

- Totaal energieverbruik sector landbouw
- Totale CO₂-uitstoot sector landbouw

5 Actieplan

Energieverbruik verminderen

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
211.	Promoten van de brochure 'Landbouw, watt brengt het op?'	Vlaamse overheid, Boerenbond	Vlaamse overheid, Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
212.	Verminderen van het brandstofverbruik van machines en tractoren;	Hooibeekehoeve	Hooibeekehoeve	Faciliteren	2015-2020
213.	Uitvoeren energiescans in landbouwbedrijven;	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
214.	Warmteverlies opsporen door uitvoering van thermische scans;	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
215.	Uitwerken van een collectief warmteverbruik op landbouwbedrijven;	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
216.	Relighting uitvoeren in landbouwbedrijven	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
217.	Haalbaarheid van halfgesloten kassen in de glastuinbouw onderzoeken;	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
218.	Opvolgen van onderzoek van RMO's Milcobel (melkopaalvrachtwagens laten rijden uit biogas van bv. pocketvergisters).	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2014-2020

Hernieuwbare energie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
219.	PV-panelen plaatsen op landbouwbedrijven	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2011-2020
220.	Onderzoek naar mogelijke oprichting van coöperatieven of leasingformules zodat meer PV-panelen geplaatst kunnen worden op landbouwbedrijven (meer dan eigen verbruik);	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
221.	Geothermische energie (laag en hoogwaardig) gebruiken in glastuinbouw;	Boerenbond	Boerenbond, Dynak	Faciliteren	2014-2020
222.	Installatie van warmtepompen op landbouwbedrijven promoten;	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
223.	Onderzoek naar mogelijke inplanting van kleinschalige windmolens op landbouwbedrijven;	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
224.	Onderzoek naar mogelijke oprichting van coöperatieve om kleinschalige windmolens op landbouwbedrijven te plaatsen;	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
225.	Promoten van een WKK op landbouwbedrijven;	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2015-2020
226.	Promoten van pocketvergisters op landbouwbedrijven.	Boerenbond	Boerenbond	Faciliteren	2014-2020

Inzet van streekproducten

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
227.	Actie organiseren ter promotie van streekproducten;	Rurant, dienst lokale economie	Boerenbond, Rurant	Faciliteren	2011-2020
228.	Gebruik van streekproducten voor gemeentelijke activiteiten.	Dienst toerisme, duurzaamheids-ambtenaar	Boerenbond, Rurant, RESOC	Initiatiefnemer	2011-2020

IX PARTICIPATIE

1 Inleiding

Onder dit thema komen acties die mogelijk al aan bod zijn gekomen bij de inhoudelijke thema's. Hier wordt een globaal overzicht gegeven van de wijze waarop burgers en belanghebbenden betrokken worden.

Om de doelstelling van het Burgemeestersconvenant te behalen, hebben we meer nodig dan enkel technologische oplossingen. Bepaalde gewoonten en technologieën zijn diep ingebed in maatschappelijke structuren. De visie en strategie van het gemeentelijk klimaatbeleid moet bijgevolg gedragen worden door de maatschappij als zodanig en moet ook voldoen aan het verwachtingspatroon van de maatschappelijke actoren. Participatie in de ruimste zin is hiervoor essentieel. De gemeente zal hier actief rond werken.

De 4E-strategie ('exemplify, enable, engage, encourage') wordt als strategie gehanteerd om als overheid een succesvolle promotie in functie van gedragsverandering richting meer duurzame levensstijl te kunnen realiseren:

- 'Enable': het vergemakkelijken

Door barrières weg te nemen, informatie aan te reiken, faciliteiten en volwaardige alternatieven te voorzien, vaardigheden aan te leren, te trainen en aan te bieden. Hiermee begint alles: het heeft geen zin de bevolking te vragen om te veranderen als ze niet weet hoe, of, als ze weet hoe, dat wat nodig is niet beschikbaar is.

- 'Exemplify': de overheid neemt de leiding

Door naar goede voorbeelden te zoeken en die toe te passen binnen de eigen werking en in de aandacht te brengen van de bevolking; door consequente vertaling van de doelstelling naar het eigen dagelijks beleid (zowel op vlak van besluitvorming als uitvoering)

- 'Engage': realiseer betrokkenheid bij de doelgroepen

Informatie en korte, eenmalige campagnes leiden niet tot blijvende gedragswijziging. Het moet steeds een onderdeel zijn van een breder initiatief met burgerbetrokkenheid en -actie, samenwerking en overleg, persoonlijke contacten en enthousiasme, media campagnes/opiniemakers, netwerken

- 'Encourage': geef de juiste signalen

De overheid beschikt over verschillende instrumenten om gedragswijziging te stimuleren (of op te leggen): prijssignalen (premies, taxen), beloningen, erkenning en sociale druk, reglementering, geldboetes, straffen en handhaving

Alleen door op elk van de 4 E's in te zetten kan structurele gedragswijziging bereikt worden.

2 Actuele toestand

De gemeente betreft nu al verschillende stakeholders in haar beleid:

- milieuraad;
- onderwijssector;
- werkgevers en werknemers;
- bouwers en verbouwers;
- ondernemers;
- landbouwers;
- verenigingen (sport, jeugd, natuur,...);
- ...

De gemeente zal deze bestaande, succesvolle samenwerkingen ook in de toekomst verderzetten.

De gemeente communiceert op dit moment via verschillende gemeentelijke media: gemeentelijk infoblad, digitale nieuwsbrief, website, sociale media en elektronische infoborden. De aanpak en communicatie wordt aangepast aan de doelgroep en het thema.

3 Doelstelling

- Zorgen voor een zo breed mogelijk draagvlak voor het gemeentelijk klimaatbeleid;
- Een zo groot mogelijk publiek binnen de verschillende doelgroepen trachten te bereiken;
- (actieve) betrokkenheid bij de verschillende doelgroepen aanwakkeren.

4 Actieplan

Voor acties waarin de gemeente een voorbeeldrol opneemt wordt verwezen naar hoofdstuk III.

Instrumenten die het gemeentebestuur inzet om rationeel energiegebruik bij de doelgroepen mogelijk te maken en te belonen of te sturen, werden opgenomen in voorgaande thematische actietabellen.

Regionale participatie

Opbouwen van een brede, regionale participatie aan Kempen2020, waarbij maximale, actieve betrokkenheid van stakeholders wordt beoogd via samenwerking en partnerschap.

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
229.	'Leitbild' voor de Kempen opmaken per thema (wonen, mobiliteit, lokale economie)	IOK	Voortrekkers onder de regionale stakeholders	Faciliteren	2015
230.	Ideeënbus lanceren op www.kempen2020.be en bekendmaken via gemeentelijke kanalen	IOK	IOK	Mee communiceren	2015
231.	Engagementsverklaring voor bedrijven/organisaties: een actieve betrokkenheid van regionale stakeholders realiseren door het lanceren en promoten van een engagementsverklaring Kempen2020 en publieke bekendmaking ervan via www.kempen2020.be	IOK	Gemeentebesturen, DNB's, provincie Antwerpen, VITO	Mee communiceren	Vanaf 2014
232.	Lanceren, bekendmaken en up-to-date houden van een regionale projectwebsite www.kempen2020.be	IOK	Hoofdpartners streekproject	Mee communiceren	Vanaf 2014
233.	Leaflet over streekproject verspreiden onder potentiële stakeholders	IOK	IOK	Mee communiceren	Vanaf 2014
234.	Organisatie van een jaarlijks event voor partners en potentiële stakeholders rond het streekproject Kempen2020	IOK	Hoofdpartners Kempen2020	Faciliteren	Jaarlijks (eerste keer 21-03-2014)

Interne participatie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
235.	Organisatie van (twee)jaarlijkse workshop rond lokaal energie- en klimaatbeleid	IOK	IOK, Infrac	Participeren van verschillende diensten	2014-2020
236.	Gemeentebestuur neemt de leiding door goede voorbeelden te zoeken en die toe te passen binnen de eigen werking en in de aandacht te brengen van de bevolking; door consequente vertaling van de doelstelling naar het eigen dagelijks beleid (zowel op vlak van besluitvorming als uitvoering)	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	2014-2020
237.	Communicatie (via gemeentelijke kanalen en www.kempen2020.be) van goede voorbeelden in de gemeente (vb. energiebesparing als gevolg van een renovatieproject wordt opgevolgd en gecommuniceerd)	Duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	2014-2020

Externe participatie

Nr.	Acties	Initiatiefnemer	Partner	Rol van de gemeente	Timing
238.	Opzetten van een coöperatieve met bewoners voor een HE project. De mogelijkheid onderzoeken voor het oprichten van een coöperatieve;	Campina Energie	IOK, Campina Energie	Faciliteren	Vanaf 2015
239.	Opzetten van een coöperatieve op met bewoners voor een HE project. De mogelijkheden onderzoeken voor het oprichten van een coöperatieve ifv een concreet project.	Campina Energie	IOK, Campina Energie	Faciliteren	Vanaf 2015
240.	De gemeente optimaliseert de communicatie naar de verschillende doelgroepen, vb. door een vaste rubriek in het gemeentelijk infoblad, ...	Duurzaamheids-ambtenaar	IOK	Initiatiefnemer	Vanaf 2015
241.	De gemeente zet een participatietraject op rond een concreet project	Betrokken dienst		Initiatiefnemer	Vanaf 2015
242.	Betrekken van stakeholders bij gemeentelijk beleid De gemeente betreft de milieuraad en ander stakeholders, de milieuraad wordt gevraagd in het bijzonder oog te hebben voor kansen op vlak van CO ₂ -reductie in haar adviesverlening aan gemeentebestuur.	Adviesraden		Initiatiefnemer	Vanaf 2014
243.	Promoten van nieuwe (bottom-up) initiatieven De gemeente faciliteert en promoot nieuwe initiatieven die vanuit burgers of verenigingen ontstaan (bv. repaircafés, ...)	Cultuurdienst, sportdienst, jeugddienst, dienst toerisme, milieudienst, duurzaamheids-ambtenaar		Initiatiefnemer	Vanaf 2014
244.	Maatschappelijke betrokkenheid versterken via de organisatie van een unieke gespreksronde (klimaatcafés, eventueel binnen kader van open milieuraad) per sector rond het thema klimaat. De gemeente gaat hiervoor actief op zoek naar partners.	Duurzaamheids-ambtenaar	IOK	Initiatiefnemer	Vanaf 2015
245.	Als gemeente actief deelnemen aan de sectorale klimaatwerkgroepen, door per sectorale werkgroep een ambtenaar af te vaardigen	IOK	IOK	Afgevaardigde sturen	Vanaf 2015
246.	E-portemonnee opstarten (http://www.e-portemonnee.be/)	IOK	IOK	Mee communiceren	Vanaf 2015
247.	Sensibilisering rond energie aan de hand van: <ul style="list-style-type: none"> – Oprichting en ondersteuning energiemeesternetwerk; – Lancering lokale energietool, waarmee ieder gezin haar energieverbruik kan positioneren t.o.v. alle andere gezinnen in de gemeente. 	Infrac, IOK	IOK, gemeenten	Mee communiceren	Vanaf 2015

X LIJST MET AFKORTINGEN

AWV

Agentschap Wegen en Verkeer

BBL

Bond Beter Leefmilieu

BEN

Bijna Energie Neutraal

BTM

Bedrijventerreinmanagement

CH₄

Methaan

CO₂

Koolstofdioxide

DNB

Distributienetbeheerder

DYNAK

Dynamisch Actieplan Kempen

energieK

Goedkope energielening Kempen

EPC

Energie Prestatie Certificaat

ETS

Emissions Trading System

EU

Europese Unie

HE-project

Hernieuwbaar energieproject

IOK

Intercommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen

KMO

kleine of middelgrote onderneming

KWP

Kempens Woonplatform

LAC

Lokale Adviescommissie

LiTC

Logistiek Innovatie Trainingscentrum

MJP

Gemeentelijk Meerjarenplan (2014-2019)

N₂O

Lachgas

OVAM

Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij

PJ

Pico Joule

POM

Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij

PV-panelen

Fotovoltaïsche zonnepanelen

REG

Rationeel Energiegebruik

RESOC

Regionaal Sociaaleconomisch Overlegcomité

RMO

Rijdende melk ontvangst

RO

Ruimtelijke Ordening

RURANT

Platform voor rurale ontwikkeling in de provincie Antwerpen

STOP

Stappen, Trappen, Openbaar en collectief vervoer, Personenwag

STRAP

Stappen en trappen

SVK

Sociaal verhuurkantoor

TD

Technische Dienst

UNIZO

Unie van Zelfstandige Ondernemers

VIL

Vlaams Instituut voor de Logistiek

VIM

Vlaams Instituut voor Mobiliteit

VITO

Vlaamse Instelling Voor Technologisch Onderzoek

VOKA

Vlaams netwerk van ondernemingen

V-test

Vergelijkende test voor elektriciteit en aardgas

WKK

Warmtekrachtkoppeling